

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 7.

НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 2. ЈУНА (14. ЈУНИЈА) 1873.

ГОДИНА I.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 1. 50. н. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 3. 50.; четврт ф. 1. 75. н. За све друге земље год. ф. 8.; по год. ф. 4.; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 новчића, Предплата и све наручбине шиљу се администрацији, а дописи уредништву на Цетиње.

ЦАР РУСКИ У БЕЧУ.

Цар руски дошао је прошле недеље у Беч и дочек његов бијаше ванредно величанствен и сјајан. То се могло наравно и очекивати, и из бечкијех новина сазнали смо већ унапријед све параде и свечаности, које се руском цару спремају. И при свем том изненадише свакога појаве за вријеме доласка и бављења сјевернога господара у аустријској престоници. Појаве те колико су изненадне, толико су два пут значајније.

Свак зна какви су давнашњи одношји постојали између Аустрије и Русије. Међусобно непријатељство њихово од потоњег рата руског није било тајно, које се у извјеснијем пригодама све очитије показивало, особито од стране Аустрије према Русији. Па да не идемо далеко, скорашњи састанак њемачкога цара с рускијем у Петрограду, дао је бечкијем и пештанскијем новинама, које су у додиру с владом, повода, да жестоко јуреше на Русију. Они су је јавно окривљивали непријатељством и тајним освојачкијем намјерама. Од бечкијех листова „Преса“ бијаше највећу вику дигла, а „П. Лојд“ прећаше Русији са својијем ховвидима. Преко ноћ удесише пети листови своје жице за другу пјесму. „Н. с. Преса“, не само да не види више у састанку руског и њемачког цара непријатељство према Аустрији, него је увјерена, да између Русије и Аустрије већ постоји пријатељство. А „Преса“ увјерава цара, да га не само царски двор, него и народ бечки поздравља срдачнијем и искренијем: „добро дошао!“, па онда насавља: „Наши државници ослобађају се све то више старих предрасуда против Русије, те почињу увиђати, да Аустрија сама властито благостање и опћи мир осигурава ступајући као трећа у савез међу Њемачком и Русијом. Шварценбергова, Буолова и Рехбергова политика спада прошлости. Као што смо ми због свеславенскијех агитација умирени, тако ће се и наши високи гости у Бечу увјерити, да влада и народ аустријски неће ништа да знаду о онијем фантазијама, који би ради од Пољака начинити предњу чегу против „московству“, и оних који снизају (Мађари) о освети за Вилагош. Аустријска влада оканила се старијех предања. То свједочи чин, да је црногорски кнез у Бечу примљен као самостални и независни владар, и да српски кнез Милан има лист од грофа Андрашија, у којем се најпријазније потврђују пријатељски одношаји, који су настали између Аустро-Угарске и Русије. Исто тако и румунски кнез увјериће се, да Аустрија неће више наравним тежњама хришћанскијех народа на Дунаву стојати на путу. Аустрија мора своју будућност тражити на са свијем другом путу, него што је био досадањи. Као што је Русија већ одавно учинила пропаст турскога царства у Јевропи претпоставком своје вањске политике и акције, тако се и код нас почиње увиђати, да се живи (Аустрија) несмије смртвацем, него само са живим дружити, да се не смије ослањати на онога, (Турска) који без престанка срће у сигурну пропаст, него да мора тражити пријатеља у онијема, који будућност имају, у њу вјерују и о њој раде.“ (Славени у Турској.)

На исти начин говори с друге стране „П.

Л.“ лист мађарске владе. Русију и цара рускога, које је он до јуче вазда у дивљачком стању гледао, преузноси данас хвалом, до сад од њега нечувеном. Цару руском набраја његова велика реформаторска својства, с којима је Русију препородио, а разборитошћу руске дипломатије, ускићен је без границе. Што се одношаја Аустро-Угарске према истоку тиче, и тај лист говори у смислу бечке Пресе.

Из овога свесрдног дочека руског цара у Бечу, који је бар показан као такав не само од двора него и од бечлија, и из онаквога говора штампе бечке и пештанске, закључује се сада, да је наступно обрт у политици аустро-угарској према истоку. Тога су мишљења и самостални листови, као што је на пр. Шуз. „Реформа“. Она сматра као најинтересантнији и политично најважнији догађај бечке свјетске изложбе — пријатељски састанак славенскијех владоца. Као такве броји, цара аустријског, под којим су шеснајест милиона Славена, цара руског, кнеза црногорског и кнеза Српског, који по овоме листу судећи, такође има бити у Бечу. „Реформа“ се нада, да ће овај састанак бити политички догађај, који ће срећу донијети. То мишљење своје оснива поменути лист колико на показаном пријатељству према цару руском, толико и на новим пријатељским одношајима према Србији и Румунији и на срдачном дочеку нашега кнеза у Бечу. Што се овога тиче, вели „Реформа“: Врло је радосно, што се пријатељски, части пуни дочек кнеза црногорског на царскоме двору у његовом правом значењу уважава. Аустрија је кнезу црногорском у истини захваљношћу обезбана због лојалног понашања, које је кнез показао у великијем тешкоћама и не без његове личне опасности за вријеме бокешког устанка. Пријатељски одношај с Црном Гором од велике је важности за Аустрију, јер и ако је Црна Гора мала, она је ипак и необоримо тврди град за славенску народност. Црногорци су вјешти и јуначки ратници и кнез Црне Горе, вели, може већу војску покренути на бојно поље, него многи краљ, коме су земљани народ десет пута већи. —

Толико „Реформа“ и бечко новинарство.

Ми смо за своју прву дужност сматрали, да сада само покажемо нову слику политичке ситуације, која је долазком нашега кнеза у Беч наговештена, а долазком цара руског сасвијем откривена. Што се пак тиче тога „обрта аустријске политике у источном питању“ у самој ствари, ту би имали и ми више коју проговорити, и то ћемо учинити другом приликом.

САДАЊИ ПОЛОЖАЈ И ОДНОШАЈ СЈЕВЕРО-ЗАПАДНИЈЕХ СЛОВЕНА.

Саопштавамо овдје један врло важан чланак о жалосном стању и међусобном одношају сјеверо-западнијех Славена. Писац је један одлични руски публициста а чланак је посвећен западним Словенима, нарочито Чесима и Пољацима. Шуз. „Реформа“ каже, да чланак овај с обзиром на штампарске околности Русије има велики политички значај, а због истијех својијех долађијех околности и сама га тек у изводу доноси. Са те важности његове, коју признајемо, неће бити сувишно, да га сазнаду и Словени на југу, те с тога и саопштавамо га нашијем читаоцима, јер и ту се показаше учитељи особене политике, која

у општем погледу само удаљује Словенство од цијела његове, а у засебном је од врло сумњиве и то грешне користи.

Ево у кратко тога чланка:

Западни Словени бацају терет цијеле своје несреће на сусједи, а кад би они хтјели погледати у своју душу, они би увиђели, да у многамо сносе пошљедице своје сопствене кривице, а сусједи да су се само користили њиховијем погрјешкама, нити су другчије могли чинити. Тако су Пољаци све до скоро преспунили Јевропу јадиковањем о својој несретној судбини, бацали су проклетство на своје сусједи и разосли су најсрамотије гласове о Русији, која је тобоже узрок диобни старе Пољске. Но историја је осудила Пољаке и изрекла је, да је немогућан опстанак политично самосталног пољског народа, и то колико ради карактера народног, толико ради његовијех друштвенијех одношаја и приватнога живота, и наша је за добро, да јој да три татора, у лицу Русије, Аустрије и Пруске.

Не видимо ли то исто и код Чеха. Они сад громове бацају на Њемце, а сами су их навукли себи на врат. О мањим племенима боље да мучило. Постојана невоља и патње не доведоше Словене до увиђаности, јединства, не свладаше њихове себичне тежње, и не упутише их, да једноме циљу теже. Поцјепаност у њиховијем племенима још траје, свако племе ћера своју политику, која је често хрђаво управљана од хрђавијех вођа. Свако племе мисли само о себи и са самозадовољством рачуна на своју сопствену снагу. Златна изрека „concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur“, заједништво, — Словенима је непознато.

Но заклети непријатељи Словенства, Њемци, међутим не дангубише. Систематично, са гвозденом дошљедношћу они су црпили користи из њихова раздора, и подржавали су административнијем путем тај раздор, да тијем лакше збрину народно осјећање. То раскомадање западних словенскијех племена главни је узрок њихове несреће.

Седамнајест милиона сјеверозападних племена подјељени на четири државе: Аустрија има 9 и по милиона, Русија 5 мил., Пруска преко 2 мил., Саксонска 600,000. Па су и религиом подјељени, јер их има 1,000,000 протестаната. И по језику се разликују и дијеле се на троје: 1. Пољско племе, највеће, 10 милиона, од којијех 5 и по Русији, 2 и по Аустрији и 2 мил. Пруској припадају; 2. Чешко-моравско-словачко племе живи у Аустро-Угарској, осим 60,000 који су у Прусји; 3. Српско-лужишко племе, (150,000) припада Саксонској и Пруској и дјели се на двије, католичку и протестантску религију.

Највећи дио сјеверо-западних Словена припада Аустрији. Кад би се народност држави давала по већини њенијех становника, онда би Аустрија морала бити словенска држава.

Познато је, да званични статистичари број Словена намјерно смањују на 20%, а број Њемаца, и потоње вријеме, и Мађара увеличавају, за то можемо узети, да су половина становништва Аустрије, Словени. По бројењу Словена има их 18 милиона, по Шафарику још више.

Кад сравнимо аустријске Словене са другијем аустријскијем народима, налазимо, да има Словена два пут више од Њемаца, четири пута више од Мађара, шест пута више од Румуна, а тридесет пута више од Италијана. Влада је знала вјештачки, али врло неправично, у Цислитави њемачку већину створити и тијем је 12 милиона Словена подчинила Њемцима, којијех нема ни 7 милиона. Па кад је такав ред у Цислитави од бечке владе признат законитим, онда је морала и у другој половини државе признати господарство 5 милиона Мађара (кад би их и толико било!) над 10 и више милиона становништва другијех народности.

Н О В О С Т И.

дано прегнућем нашим и помоћу вас слободне браће наше, али опет не можемо, да јаде наше свијету неказујемо, једно да вас тијем потсећамо, да се овако за дуго живјет не може, а друго да се увјери свијет, да је све оно лаж, што из Турске турски пријатељи говоре, као да је у Турској све лијено у реду и на миру, да су турски судови праведни, да нема насиља и т. д. Не можеме њима телалити да је Турска по јевропску уређена, кад у њој данас исто као и у њене прве дане ужасни зулум влада, које сами турски судови повлађују, а паше и везири први су пљачкаши и угњетачи народњи. Та ни на пазар не може ићи Србин, да купи оку брашна, а да се не врати кукајући, или да га мрак не изједе. А што се друма тиче, нема ниједнога који није невином српском крви обојен. Страшна се насиља чине, и велика је несигурност завладала. На сваку страну и у свако село чућете жалост. Неки жали брата или оца, а неки своје коње или говеда, јер Турци све отињају и убијају. Јавно сам вам из Колашина о четовању Турака и о ужасним зулумима њиховијем. Сад вам имам још јавити, да од онијех истијех Турака падоме опет ономадне два Бошковића, а данас два Гочевића из пренољског кадилука и села Матаруга. Оваквијех чета има међу њима много, јер који јавно нечетују, они ноћу Србе дочекују и убијају. На и сам царски низам чини највећу лупештину. У овој вароши покрадоме, ће што могоше. И власт их некази. него још хвали јунаштво њихово.

ЦЕТИЊЕ. 2. Јуна. — Њ. Њ. Св. Св. кнез и кнегиња кренули су, не у понедјељник, него у сриједу из Беча, и данас ће присијети у Котор, одакле ће послје мало одмора, одмах пут Цетиња. Њихове Свијетлости доћи ће из Тријешћа до Котора на аустријском ратном броду, који им је Њ. Величанство цар аустријски ставио на располагање.

Јуче су одавде отишли у Котор на сусрет Њиховијем Свијетлостима: већина г. г. сенатора, више г. г. командира, начелника и других војничких и грађанских старјешина, педесет кнежевских тјелохранитеља и педесет перјаника са својијем капетаном. Осим тога отићи ће и много приватних лица, тако да ће до двије стотине коњаника и пјешака Њ. Свијетлости у Котору сусрести. На Његушима дочекаће и поздравити ће Њ. Св. кнеза баталијон Његушке војске и допрати ће га до Цетиња гдје ће опет бити сусретнут од предсједника сената г. Божа Петровића са г. г. сенаторима и од преосвештеног митрополита г. Илариона, са свештенством.

— У бечкијем новинама читамо, да је Њ. В. цар руски одмах по доласку своје примио посјету нашега кнеза и кнегиње, који су код њега више од двије уре остали. Сутри дан посјетио је руски велики кнез, престолонашљедник, Њихове Свијетлости нашега кнеза и кнегињу и пребавио је цијели сат код њих.

„Н. сл. Преса,“ од прошлог Четвртка пише, да цар руски особито одликовање одаје кнезу Николи. „Скоро сваки дан позива цар црногорског кнеза и кнегињу у Шеибрун, гдје он, у царском двору, станује. Јуче су црногорски гости провели неколко сати у породичном кругу царском. Данас је руски престолонашљедник више сати конференирао са кнезом Црне Горе, а за тијем је кнеза посјетио кнез Горчаков.

Исти лист јавља, да је Њ. Св. кнез Никола учествовао у свијема свечаностима приређенијем од цара аустријског цару руском.

У прошли понедјељник посјетило је Њ. В. рањ белгијски Леополд II, Њ. Св. нашега кнеза, простив се с њим, јер се у уторак вратио у Белгију.

— Јуче вратио се преосвештени митрополит г. Иларион са осталом господом из манастира Острога, гдје је на Тројични дан црквена свечаност била. Пове године, као и сваке друге, било је у Острогу врло много народа. Ово је скуп народни слободно можемо рећи, највећи у Српству, јер ту долазе у оне дане Срби из најудаљенијих крајева, из Херцеговине, Арбаније, Босне, Старе Србије, на и сами Турци долазе св. Василију, коме се клањају као својем светцу.

С њима је дошло и око педесет коњаника са крај границе, који ћећи на сусрет Господару.

АУСТРИЈА. — На обједу, кога је цар дао у част руском цару поздравно је цар аустријски овако: „За здравље нашег милог госта, мога драгог пријатеља, Њ. В. цара руског! Живно!“ На то је цар руски одговорио: „За здравље Њ. В. цара аустријског. Срдачно му захваљујем на његовијем љубазнијем ријечима. За здравље Њ. В. царице!“ Због тога што је цар аустријски казао „мога милог пријатеља“, а цар руски није, изводе њеки, да је међу њима лоша свеза.

УГАРСКА. — Пешт. новине јављају, да ће влада послати мјесто Мајтењија, који је дао оставку, њеког дворског савјетника Хибнера, за кр. комесара за српску војводину, али само за прегледање рачуна, а без икакве политичке мисије.

ФРАНЦУСКА. — Макмахон покушава, да ограничи опште право гласања и због тога је напустила размирица између њега и владе. — Принц Наполеон дошао је у Париз. — Бивши господар Румуније, кнез Блеско, умро је у Паризу. У прошли поведјелник послала је Француска прво плаћање од пете милијарде у пет вагона и то све у злату и сребру осим 69 милиона у мјеницама.

АМЕРИКА. — Индијански устанак угушен је. Бунтовници су се предали, само је вођ њихов још су тројицом побјегао.

Р А З Л И Ч Н О С Т И.

(Предавање о Црној Гори). Др Фришауф, један од онијех четворице г. г. универзитетских професора из Граца, који су недавно били на Цетињу, држао је, као што „Тагеспост“ јавља, у „Штајер. Гебиргсрајн-у“ предавање о Црној Гори. „Он је описао своје путовање у ову земљу и излазак на Ловћен, који је вели, преко 5000 стопа висок. За тијем је предавач развио интересантну слику о земљишту црногорском, о начину земљорадње, и црногорском породичном животу, и најзад је развио по својем сопственом развићењу и по казивању људи, који Црну Гору познају културно-хисториску црту ове земље. Рекао је, да је све, што су странци ружно говорили о Црној Гори, или претјерано или измишљено. Не само да је сигурност личности и имања потпуна, него и љубазност и предусретљивост народа ријетка је. О брижљивој неги просвјете у Црној Гори предавач је говорио с особитијем уважењем. Скоро у сваком селу има лијена, пространа са свјетом ученим потребама снабђевена школа. Ревност учитеља и ученика велика је, и способност првијех и приљежање другијех показује највећи успјех. Скупштина је саслушала ово занимљиво предавање са највећом пажњом и предавача је пратила са живијем одобравањем.“

(Списатељ милионар). Славни професор Либиг, који је недавно у Минхену умро, оставио је за собом милион фиорина. Риједак је примјер, вели један њемачки лист, да један њемачки списатељ дође до толиког имања. А шта ћемо ми

рећи за наше српске списатеље, који су глад и сваку невољу трпили, и напошљедку под туђијем плотом умрли.

(Непознати добротинар) у Лондону већ од неколико година чини. Један стари господин има обичај да дође сад у једну, сад у другу банку и заште листу у коју се пишу добровољни прилози, и онда запише знатну суму под самим знаком П. Г. В., изброји благајнику новце и оде. Сад је опет на тај начин уписао 50.000 фунти штерлинга. И то је ријетка скромност и великодушност. Мисли се, али се сигурно не зна, да је тај непознати добротинар један од нашљедника покојнога Тонетона, који му је оставио пет милиона фунти штерл.

(Угарске финансије) уз све повшћење свакојакних пореза, биљега и т. д. иду сваке године на горе. Тако видимо и у прорачуну за г. 1874 прилично велики мањак од преко 32 милијуна, који ће се морати покрити опет новим зајмом или дугом. Буде ли се одселе као доселе с новцем господарило, то ће се земља тако задужити, како ниједна држава у Јевропи. Па што онда? — Готова пропаст.

(Мађари се туђим перјем ките.) јер како новине јављају, накуповаше силу божју свакојакојакних прекрасних рукотворинах у Хрватској и Славонији у вриједности од 30.000 ф. тер је послаше на бечку изложбу, као тобоже мађарски производ. А у Баји, како се „Буњевачкој и Шокачкој Вили“ пише, закључи „прва задруга женскиња“, да се Ђрђелија платно и т. д. прикаже на бечкој свијетској изложби, као рукотвори мађарских жена и дјевојака; дочим нису него прави рукотвори наших славенских љепотица. До душе и Мађарце преду, само што им други тку, дакле имаду своје платно; ал тешко је вјеровати, да би ово хтјеле пред свијет изнијети. —

О Г Л А С И.

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ
и
ИНПОТЕНЦИЈУ
(Ослабљену мушку снагу),
лијечи темељно и јамчи за сјајни и трајни успјех
ДР. МОРИЦ ХАНДЛЕР,
доктор медицине и хирургије, магистар
бабичлука и очнијех болести.
Ординара сваки дан: од 11 с. до 1 с.
прије подне и од 3 до 5 сат. по подне.
Станује у Пешти, Leopoldstadt, Palatin-
gasse N.о 13, 1 stock N.о 14.
Па писма с приложеном наградом одговара
одмах.
Па захтјевање прима бошике и у посебнијем
часовима.
(20—17)

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА У ПАНЧЕВУ
препоручује:

ПЛЕМСТВО И ПОДАНИЦИ или ПОРОДИЦА БАРДИ Роман М. Јокаја 30 н.	ЖИВОТ И СУСОВ од Е. Ренана ф. 1. — а на финој арпји ф. 1.50	ПЕСМЕ БРАНКА РАДИЧЕВИЋА најновије издање. 80 н.
МИЛОШ ОБИЛИЋ убија на Косову Мурата Слика, ф. 1.	ПЕСМА МИЛЕТИЋУ с варијацијама за гласовир удесно Ј. Це ф. 1.	СМЕСА СРПСКИХ ПЕСАМА за гласовир уредно Ј. Це ф. 1.
ШТО ЈЕ ДИКЛА НАВИКЛА приповетка за децу. 40 н.	НОВЕ МЕРЕ Написао М. Петровић. 20 н.	ЧЕСТИТКЕ ЗА СРПСКУ ДЕЦУ друго поправљено издање 20 н.

Гласници српског ученог друштва по ф. 1.; Летописи Матице српске по 80 н.
При долазећим школским испитима препоручујемо штован. школским управама наше богато сложисте свију, за поклон деци сходних књига.
СПИСАК I. и II. наше књижаре, као и списак музикалија, шаље се сваком на захтевање.
(2—3)